

МЕНТАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО МИСЛЕННЯ

У тезах розглянуто сутність іноваційного мислення, обґрунтовано основні умови формування іноваційного мислення майбутніх фахівців в Україні і надається характеристика ментальних особливостей особистості в контексті формування її здібностей до іноваційного мислення.

Ключові слова: іновація, менталітет, іноваційне мислення, іноваційний процес.

Загальновідомо, що для виходу на іноваційний шлях розвитку, Україні не вистачає кредитно-фінансового капіталу, відсутнє приватне фінансування наукових робіт, не має прогнозно-маркетингової служби та галузевих іноваційних кампаній, не вистачає менеджерів з іноваційним мисленням. Радянська економіка була не дуже схильна до новацій. Теперішні носії іноваційних ідей зросли в тій системі і тому сьогодні - безпорадні, а підтримати їх нікому. Суспільство в цілому теж схильне до консерватизму. Ось чому саме зараз, коли Україна обрала стратегічний курс на інтеграцію до Європейського Союзу, що визначено указами Президента та уряду, набуває особливого значення формування іноваційного мислення майбутніх фахівців.

Співробітництво України з країнами Євросоюзу передбачає зближення інституційних систем, впровадження європейських норм та стандартів у різних сферах суспільного життя. Саме це вимагає від соціальної системи швидкого реагування на зміни, ефективність функціонування системи буде залежати від нових властивостей її елементів. Іноваційне мислення сучасного фахівця є тою новою властивістю, яка прискорить структурно-іноваційну перебудову економіки в Україні і наблизить її до високих стандартів іноваційного розвитку, притаманних розвинутим країнам світу.

Іновації як вид діяльності, організаційний механізм, присутній у багатьох процесах функціонування соціальних систем. При розгляді іноваційного процесу враховуються такі припущення:

- Іновація є однією з імовірних реакцій систем на вплив зовнішнього середовища;
- іновація повинна пройти сукупність необхідних стадій (проекування, визначення, створення, реалізація);
- іновація – багатоцільовий процес, одним з показників якого є підвищення ефективності функціонування системи в цілому;
- при вивченні іноваційного процесу необхідно враховувати фактор часу, який дозволяє співвідносити цей процес з іншими процесами, що відбуваються в системі [2, с. 226].

Готовність до іноваційної діяльності пов'язана з суб'єктивними характеристиками особистості, це особливий психологічний стан, коли треба прийняти рішення на користь іновації у визначеній ситуації.

Чи має вплив менталітет на формування іноваційне мислення особистості? Якщо розглядати коефіцієнт інтелектуальності людини (IQ) як розмір дійсної частини інформаційного опору психіки людини (ефективність даної особистості як інформаційного підсилувача), то тип інформаційного метаболізму (ТІМ) визначає розмір

комплексної частини інформаційного опору (яким чином і в якому напрямі дана особистість використовує вхідну інформацію). Ці показники характеризують особливості роботи мозку, використання пріоритетної “вхідної” та “вихідної” інформації, таким чином ці чинники можна вважати в системі “людина” як апаратне забезпечення в системі “комп’ютер”. Протягом першого року життя визначається рівень інтелекта людини. Фрейдівська структура (Ego, Super Ego, Id, набір комплексів - протиріччя психіки) формується вже в 3 роки, це свідчить про швидкість еволюції психічних процесів, але формування особистості не закінчується в 3-літньому віці. Після того, як сформовані “апаратні засоби” і завантажена “операційна система” під впливом інформації із зовнішнього оточення, під тиском структурних протиріччя психіки починає формуватися “програмне забезпечення” психіки людини. Саме це “програмне забезпечення” особистості можна назвати менталітетом.

Менталітет включає в себе систему цінностей даної особистості і характерний для неї набір цілей (стратегічних і тактичних, життєзабезпечуючих: змістовних і визначальних). Менталітет формується в наслідок індукційного впливу на людину зовнішнього середовища. Головні фактори, які визначають тип менталітету:

- література, яку прочитано в юнацтві і дитинстві;
- біологічні фактори (рівень фізичного і психічного здоров’я, дитячі хвороби);
- менталітет батьків;
- вплив з боку окремих "сильних особистостей";
- теле- и кінострічки з часів дитинства і юнацтва;
- засоби масової інформації;
- школа;
- інші форми мистецтва [1, с. 76].

Якщо вважати менталітет національним типом світовідчуття, який ґрунтується на етнічних образах і символах (іноді підсвідомих), що зумовлюють стереотипи поведінки, психічні реакції, оцінки певних подій чи осіб, ставлення до навколишньої дійсності – то ядром менталітету, його сутнісним змістом можна назвати багаточисельні архетипи, стереотипи, міфологеми, традиції, а також ієрархізовані норми и цінності, які задають напрямок та орієнтири поведінки людини в соціокультурній системі координат.

В енциклопедії М. Амосова менталітет (англ. Mentality - здатність мислення, склад розуму, умонастрій) визначається як сформована система елементів духовного життя і світосприймання, яка зумовлює відповідні стереотипи поведінки, діяльності, способи життя різноманітних соціальних спільностей (груп), індивідів, що включає сукупність ціннісних, символічних, свідомих чи підсвідомих відчуттів, уявлень, настроїв, поглядів, світобачення, що визначають здатність спільнот та індивідів сприймати чи діяти відповідно.

Оскільки менталітет є результат програмування людини суспільством, то його теоретично можливо змінити, але треба пам’ятати, що формування менталітету охоплює приблизно 12 років (з 3 до 14-16 років) і якщо врахувати, що здатність мозку до навчання падає, то на реальні зміни в менталітеті знадобиться понад 100 років. При цьому характерними рисами індивідуального менталітету є по-перше: слабка рефлексивність, нефіксованість індивідуальної свідомості на процесі проявлення автостереотипів мислення і поведінки, по-друге, високий рівень сталого відношення до грубих ідеологізованих впливів, які направлені на пристосування і підгонку менталітету під які-

небудь етатичні моделі. Але усе це не означає, що менталітет - структура ригідна, косна і консервативна, яка гальмує процеси модернізації і лібералізації суспільства, і тому приречена на змінення чи корекцію з боку правлячої еліти. Мова йде лише про те, що менталітет - це каталізує середовище для цих процесів, він може прискоряти чи зовсім зупиняти ці процеси, якщо в суспільстві проводяться модернізуючі реформи без врахування специфіки стрижневих ментальних структур, орієнтуючись лише на інокультурні зразки.

Важаючи менталітет дорослої людини статичною характеристикою, треба звернути увагу саме на молоде покоління і впроваджувати саме в навчальних закладах середньої ланки освіти програми розвитку інноваційного мислення. Оскільки інноваційне мислення сприяє структурно-інноваційному розвитку не тільки економіки, а й суспільства в цілому, підготовка майбутніх фахівців повинна бути посилена спеціалізованою менеджмент-освітою.

Список використаних джерел:

1. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика. - К.: Либідь, 2001,-334 с.
2. Пахомова Т.Готовність до інноваційної діяльності в контексті системно-психологічного підходу.-Збірник наукових праць №2, Одеський філіал УАДУ.,1999,- 353 с.

Filipova O.

MENTAL FEATURES OF INNOVATIVE INTELLIGENCE

The thesis considers the essence of innovative thinking, substantiates the basic conditions for the formation of innovative thinking of future specialists in Ukraine, and describes the characteristics of the personality traits in the context of forming his ability to innovate thinking.

Key words: innovation, mentality, innovative thinking, innovation process.